

Πόλη και που μπορούσε να πάρη, τι κορίτζί κι' αν ζητούσε και με μεγάλη προίκα, να προτιμήσῃ ένα απ' τὰ κορίτσια του.

Πῆγε ἀμέσως στή γυναίκα του, και τῆς τὰ εἶπε, και νομίσανε καλὸ νὰ τὸ πούν και στὰ κορίτσια τους. Ἦταν μοναδικὰ κορίτσια, κι' ἀγαπιούνταν μεταξὺ τους πρὸς πολύ. Ποιὸς δὲν περιέμεναν τέτοια τύχη, κ' εἶπαν στοὺς γονεῖς τους πῶς δὲν πρέπει νὰ φέρουν κανένα ἐμπόδιο ὅποιαν κι' αν ζητήσῃ. Ἦταν πρῆβυτοι ὅλες τους ἀν ἀκόμη ζητούσε και τὴ μικρότερη. Τὸ μόνο ἐμπόδιο πού βρῖσκανε ἦταν πού ὁ νῖος ἦτανε μαρόνος και δημοτικιστῆς. Τοῦ δασκάλου δὲν τοῦ ἐμελλε μῆτε γιὰ τὸ ἕνα μῆτε γιὰ τὸ ἄλλο, φοβούντανε ὅμως πῶς μπορούσε νὰ χάσῃ τὴ θέσιν του, γιὰτὶ ὁ Δεσπότης πρῶτος θάκαμε ἄνω κάτω τὸ χωριό. Τὸ πῆρε ὅμως ἀπίφαση, γιὰτὶ τέτοια τύχη δὲ θάβρισκε ποτές του. Σηκώθηκε τὴ δεύτερη μέρα και πῆγε στὸ Δεσπότη νὰ τοῦ πῇ καθὲ τί, και ὅτι τόκαμε ἀπόφαση γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ του και τῆς φραμίλιας του. Ὁ Δεσπότης ὅταν τ' ἄκουσε, χὰδεψε τὰ γένεια του, πῆρε μὴ πρέζα ταμπάκο, κ' ὕστερα μὲ πολὺ σεβασμὸ ὕψος, ἐρώτησε τὸ δασκάλο ἀν τὴ σκέψῃ καλὰ πρὶν τ' ἀποφασίσῃ. Μαθε παιδί μου τοῦ εἶπε πῶς μαρόνος θὰ πῇ Ἄντιχριστός, και τοῦ διηγήθηκε τὸ κακὸ ποίκαμε ὁ μακαρίτης ὁ Δεσπότης τῆς Πατρῆς, ὅταν σηκώθηκε ἐκεῖ τὸ ζήτημα τῆς Μασονίας, καθὼς και στὴν Κύπρου, πού οἱ μαρόνοι ἔφεραν σὲ τέτοια χάλια τὸ Δεσποτικὸ ζήτημα. Ἄλλ' ἀκόμη χειρότεροι απ' τους Μασόνους εἶναι αὐτοὶ οἱ δημοτικιστῆδες, πού γυρεύουν νὰ κἀμουν γλώσσα δική τους, πού ἀκόμη ένας απ' αὐτοὺς ξεγνώ τῶρα τ' ὄνομα του, τὸ μῆσε νὰ μεταφράσῃ και τὸ ἱερὸ Βαγγέλιο, και χλῆσε γι' αὐτὸ ὁ κόσμος στὴν Ἀθήνα, ὡς πού κι' ὁ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνέδου παρατήθηκε, και τὸ Ὑπουργεῖο ἔκαμε τὸ ἴδιο. Αὐτοὶ δὲ θέλουν παρὰ ὀλίγη ἐπιχρησιν και ὄχι τοὺς δότε νὰ καθήσουν στὸ σέβαστο μας. Εἶναι και στὴν Πόλη καμποσοὶ απ' αὐτοὺς και μῆρα μὲ τὴ μῆρα βγαίνουνε καινούργιοι σὰ μανιτάρια.

Τὶ νὰ σοῦ πῶ κύρ Κώστα μου, ζέρεις πού σ' ἀγαπῶ, και σ' ἐγχαίω πολὺ, ἀλλὰ θερῶ πῶς πολὺ κακὰ ἔκαμε; νὰ τ' ἀποφασίσῃ. Ἐγὼ δὲ θὰ τὸ κάμω ὁμιλία, ἀλλὰ και δὲν μπορῶ νὰ ἐβλογίσω τὸν ἀρα ἔθνα. Θὰ εἶναι ἐναντίο τῆς συνείδησῃς μου, και τῶρα μάλιστα πού ἀφορμὴ γυρεύει ὁ κόσμος νὰ μιλήσῃ και νὰ γροῖσῃ γιὰ τὸν κληρὸ μας. Βλέπεις στὰ παλιά τὰ χρόνια, ὁ κόσμος εἶχε ἕνα σέβασ, κι' ὅταν ἔβλεπε ἀπὸ μακρὰ τὸ καλυμμένο, σταβροκοπιούντανε, κι' ἔγχε μόνω αὐτό, ἀλλὰ εἶχε και πίστη. Δὲ θὰ τὸ πιστέψῃς ἀν σε πῶ, πῶς και στὴν ἀρρώστια του τότες ὁ χριστιανός, πρῶτα τὸν παπὰ φώναζε νὰ καμῇ μὰ πρὸς κληρὸ πρὶν στείλῃ γιὰ τὸ γιατρό; ὀλόκληρο βιβλίο μπορῶ νὰ γραψῶ γιὰ τὰ θέματα πῶς και ἡ Μπλουκλιώτισσι κι' ὁ ἄγχι Συρρὸν τῆς στὸν καιρὸ μου. Ἄλλὰ τῶρα τὰ πράγματα ἔλλαξαν. Βλέπεις τὰ κορίτσια ἀντὶ; νὰ διαβαζόνε μῆρα και νύχτα τὰ Συναξάρια και τὴν Ἀμαρτωλὴ Σωτηρία, παρῶν και διαβάζουν μυθιστορήματα και ἱστορίες αὐτῶν τῶν δημοτικιστῶν πού κατανοτοῦν σήμερα ἢ πληγῇ τοῦ ἔθνους. Ἐσο μάλιστα καθὸ δασκάλο, ἐπρέπε νὰ τοὺς πολειμήσῃ με καλὴ τρόπο κι' ὄχι νὰ δώσῃ τὸ κορίττι σου σ' ἕνα απ' αὐτούς. Τ' ἄκουσε ὁ καιμένος ὁ κύρ Κώστας αὐτὰ και γελούτε μίση του, γιὰτὶ κ' αὐτὸς κατὰ βάθος ἦτανε δημοτικιστῆς, ἀλλὰ δὲν τολμούσε νὰ τὸ πῇ φανερά μὴ και χατῆ τὸ ψωμί του. Ἡ συνείδησῃ του ἔμωε κατὰ βάθος τὸν ἔλεγε πότο ἀδικίη τὰ παιδιὰ διδάσκοντας τους τὴν καθήρεθουια πού οὔτε ἀρχὴ εἶχε οὔτε τέλος.

Ἦζερε πού δὲν ἦτανε γλώσσα φυσική τὸν λαοῦ, δὲν ἦτανε ἢ γλώσσα πού μιλούσαν οἱ γονεῖοι του, οὔτε ἢ γλώσσα πού τὸν μιλούσε κι' ὁ ἴδιος στὸ σπῆτι του. Δὲν ἦταν ἢ γλώσσα πῶς και ὁ Σιλκομός, ὁ Ρήγας, ὁ Βαλκωρίτης, ὁ Ζυλοκώστας, ὁ Παρσχος, ποιητῆδες ἀθηναῖοι κι' ὄχι σὰν ἐκεῖνους πού γραφόνε στὴν καθήρεθουια, πού τὰ ποιήματα τους ἦτανε και θὰ εἶναι ἀνοῦσια, χωρὶς ψυχή, χωρὶς ἀίσθημα, ἀλλὰ σαχλὰ και μαρμαμένα. Βεβαίω δὲν εἶπε τίποτε; απ' αὐτὰ στὸ Δεσποτη. Τὰ καταπιε μονάχο; του, φίλησε τὸ χέρι του κ' ἔφυγε πεικαιμένο; ὄχι γιὰ τὴν ὁμιλία πού εἶχανε, ἀλλὰ γιὰτὶ ἦταν ἀναγκασιμένος; ν' ἀκούγῃ μονάχο χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ δώσῃ ἀπάντησῃ Πῆγε πίσω στή γυναίκα του και στὰ παι-

διά του και διηγήθηκε μετὰ τὸ νῖ και μετὰ τὸ σίμα ὅ,τι τὸν εἶπε ὁ Δεσπότης.

Τοῦ φάνηκε πῶς βγῆκε ἕνα βάζος απ' ἀπάνου του, και μ' ἔλαφ: ἕνα καρδιχ ἀποφασίσανε τὸ τί εἶλον νὰ κάμουν. Ὑστερ' ἀπὸ δυὸ μέρες ἦρε και πάλι ὁ Ἄλέκος γιὰ νὰ παρῇ μιὰ ἀπάντησῃ απ' τὸν κύρ Κώστα γιὰ τὴν πρόταση πού τοῦ ἔκαμε. Τοῦ ἔδειξε μάλιστα κ' ἕνα γράμμα τοῦ πατέρα του απ' τὴν Πόλη, πού τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν μπορούσε νὰ κάμῃ καλλίτερη ἐβλογή, γιὰτὶ κι' ὁ ἴδιος εἶχε ἀκούσει τόσα καλὰ γιὰ τὴ φραμίλια τοῦ κύρ Κώστα. Ἦταν ἀνθρώπος πού εἶδε καλλίτερες μέρες, ἀλλὰ πρὸ εἰκοσι χρόνια τοῦ ἦρθαν στραβῆ, και γιὰ νὰ πληρώσῃ σωστὰ τοὺς δανειστῆδες του, εἶχε πουλῆσει και τὸ πουκάμισό του, νερμίζοντας πού θὰ τὸν βγῆθούσανε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴ δουλειά του, ἀφρὺ ἔδειξε τέτοια τιμὸτητα. Ἡ σκέψῃ του ἦτανε καλὴ ἀλλὰ δὲν τοῦ βγῆκε σὲ καλὸ γιὰτὶ ὁλοὶ τὸν ἔφρασαν και δὲ γύρισαν νὰ τὸν δούν ζεῦροντας πῶς δὲν εἶχε λεφτὸ νὰ ἐλεηθῇ. Αὐτὸ συμβαίνει καθὲ μέρα σὲ μῆς τοὺς Ρωμιούς. Φαλῆρει ἕνα; μὲ ἄτιμο τρόπο, τρώγει τοὺς παρκῆδες τοῦ κοσμου, και ξέροντας πού μετὰ τὴ φαλίτα του ἔκαμε παραδες, τοῦ δίνουνε περισσότερο κρέντιτο, κ' ἐττὶ ἢ ἀτιμῆ ὑποστηρίζεται, κ' ἢ τιμιότη ὑποφέρει. Ὅποτε ὅταν ὁ κύρ Κώστας κατασφραῖνε ὀλοῦτελα, ἀπορκαίσε ἀμέσως κ' ἔφυγε απ' τὴν Πόλη κ' ἐγινε δασκάλοσ στοῦ χωριοῦ, γιὰτὶ ἦτανε ἀνθρώπος γραμματισμένος και μπορούσε μετὰ τὰ γράμματα του νὰ βγῆξῃ τὸ ψωμί του. Ἐττὶ ἔκαμε και ζῆσανε ἐφτυχισμένα, και τὰ παιδιὰ του ὅλα ἦταν τὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ. Ὁ Ἄλέκος ἦταν παλιηκόρι τριαντα ἑπτὰ χρόνῶ μὲ μιὰ καλὴ τετραπέσια, και καλὴ δουλειὰ στὰ χέρια του εἶχε τὸ μακὶ του στὴ μεγαλιη, γιὰτὶ νόμισε πού ἦταν πιὸ ἀναλογη στὴν ἠλικία του, κι' ὅταν τὴν ρώτησε ἀν θέλῃ νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχη τῆς μετὰ τὴ δική του, ὄχι προσπαθήσῃ και ἐλπίζῃ στὸ Θεὸ νὰ τὴν κάμῃ ἐφτυχισμένη Ἀποφασίστηκε λοιπόν, κι' ὄλοὶ ἦταν χαροῦμενοι και τὴ δεύτερη μέρα, ἔφυγε ὁ Ἄλέκος γιὰ τὴν Πόλη γιὰ νὰ παρῇ τὴν εὐχὴ τῶν γονιῶν του. Ἀποφασίστηκε νὰ προσκαλέσουν τὸν κύρ Κώστα μ' ὀλη τὴ φραμίλια του νὰ ἴθῃ στὴν Πόλη και νὰ κάμουνε τὴν ἀραβῶνα στὴ Χαλκῆ ὅπου ἐμνησκαν γιὰ τὸ καλοκαίρι κ' ἰ μῆνον ἐκεῖ ὡς τὸν καιρὸ πού θὰ γενοῦντανε κι' ὁ γάμος. Ἦταν ὁ καιρὸς πού τὰ σχολεῖτα εἶχανε τίς διακοπές τους κ' ἦταν ἐφοκοῦ γιὰ τὸν κύρ Κώστα νὰ λείψῃ απ' τὸ χωριὸ γιὰ καμποσοὺς βδομάδες. Ἦταν ἐξῆ ὥρῶ ταξιδιὸ κι' ὁ κύρ Κώστας ἐφυγε φραμεικῶς απ' τὸ πρῶο, κ' ἔφτασε τὸ βράδυ στὴν Πόλη, πρῶφτασε μάλιστα και τὸ τελευταῖο βιαπὸρι γιὰ τὰ νησιά.

Ὅλοὶ τοὺς περιέμεναν στὴ σκαλα, κι' ἀμα φτάσανε, τοὺς πῆραν στὸ Ἐνωολογεῖο τοῦ Κοσμέτιου γιὰ ν' ἀναπαρτοῦν. Ὁ Ἄλέκος εἶχε φροντίσει γιὰ τὸ καθὲ τί, και μετὰ τρεῖς μέρες κάμανε και τὸν ἀραβῶνα στὴν Ἀγία Τριάδα. Οἱ γονεῖοι τοῦ Ἄλέκου ἦταν ἀνθρώποι τοῦ παλιῦ καιροῦ, Θεοροθούμενοι, κ' ἦθελαν νὰ γίνῃ τὸ καθὲ τί μετὰ τῆς ἕφεραν και τὸν ἄγιο Χαλκηδόνο νὰ ἐβλογῆσῃ τὸν ἀραβῶνα. Ἡ ἐκκλησία ἦταν γεμάτη ἀπὸ φίλους; και συγγενεῖς ποῦρθανε απ' τὴν Πόλη μετὰ τὸ πρῶο βιαπὸρι. Συγγρητήριξε δεξιὰ κι' ἀριστερά. Τὸν κύρ Κώστα τὸν ζέρανε ὄλοὶ, κ' ἐκεῖνοι πού τὸν ζέρασαν μετὰ τὴ δυστυχία του, ἔφρασαν τῶρα πῶς πρῶτα νὰ τὸν συγγρηξῇ.

Ὁ κύρ Κώστας απ' τὴ χηρὰ του ὀχρούσε πῶς ξηνάσῃ, κατέβηκε καθὲ μῆρα στὴν Πόλη κ' ἐβλεπε τοὺς παλιούς του φίλους, ὄχι φίλους τῆς δουλειᾶς; πού δὲν εἶχε ὀρεξῃ νὰ τοὺς δῇ, ἀλλὰ οἴλους τῶν γραμμάτων, γιὰτὶ τῶρα πού δὲν εἶχε ἀνάγκη, τότε ἐξπτραφτα πῶς ἦτανε δημοτικιστῆς, και πρῶτο τὸν περισσότερο καιρὸ του, συζητώντας τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας μετὰ τὸ γιατρὸ τὸ Φωτῆαδῆ και μετὰ τὸ γιατρὸ τὸ Σιῶτη, πού και οἱ δυὸ τους εἶναι ἀνθρώποι τῆς πρόδους. Ὁ Ἄλέκος πάλι κατέβηκε καθὲ μέρα μετὰ τὴν ἀραβῶνιαστικὴ του και τίς ἀδερφῆς τῆς στὸ Πέρα γιὰ νὰ φροντίζουσε γιὰ ὄλα τ' ἀναγκασιόμενα γιὰ τὸ νέο σπητικό του, ἐπειδὴ κι' ἀποφασίστηκε νὰ γένῃ ὁ γάμος μετὰ κανένα μῆνα, ἀνήμερα τοῦ Ἀπ Κωνσταντίνου, πού ἦταν ἢ γιορτῆ τοῦ πεθοροῦ του και τοῦ πατέρα του.

Κ' ἐττὶ ὁ καιρὸς παιρνούσε εὐτυχισμένα γιὰ ὄλους ὄσο πού ἔφτασε κ' ἢ μῆρα τοῦ γάμου. Τὸ νησι

δλος ἦταν ἀν πανηγύρι, ὡς κ' οἱ νησιώτισσες φέρσανε τὰ καλὰ τους κ' ἔφρασαν στὴν Ἐκκλησιὰ τ' Ἀπ Νικόλα γιὰ νὰ δούν τὴ στεφάνωση και νὰ καμρῶσουνη τὴ νύφη πού κερδίσε μετὰ τοὺς τρόπους τῆς ὀλων τῆς καρδιῆς.

Manchester 1 20 Ιουνίου 1907.

ΕΘΝΟΡΕΙΤΗΣ

ΕΧΕ ΓΕΙΑ*

BURO

Χαῖρε, σοῦ λῆν τὰ χεῖλια μου γιὰ πάντα τὸ ἔχε γεία. Μα σὲ κλείει ἀπομνηστικὴ ἢ ἀγλύκαστικὴ καρδιά. Ἦθελο, ὡμίε, τα στήθια μου ν' ἀνοίγονταν ὀμπρός σου, τὸ ἔχουνο κεφάλι σου ὄχι ἔμερε ἀλαφρῶτα "Ὅταν ὁ ἔπος ἐπιρτε γλυκὰ στὸ βλέφο σου πού ὄμοια ποτὲ δὲ θὰ ἴθῃ ὡς ἔμεροφροντασία, Ν' ἀστρῖφῃ μετὰ ὁ πονος μου και ἢ σκέψῃ ὡσὰν οὔφρινε θὰ ἔμ.π.ρετε ἀστεριπλοῦμισσι, στὰ στήθια νὰ δειχῆ "Ὅτι ἐπλωσες παρῶναρ νὰ ρίξῃ στὴν ὀφρῆναιε, Νόλο πού ὁ κόσμος ἔσπειρε τὴν ἱστερία φρηγῆ και τὰ πικρὰ χαμογελα ἐνε ἔβγαναν εἰ γείοι Τὰ πικραροια του ἔλεγε σὲ σίνα ὄ σαρφῆ, Θρημμένα σπ' τὸ πρῶο ο τοῦ ἔνο μερολοῦ— Νόλο στὰ σύγγρηκα νηφια πού ὁ νος μου λαχτορῆ, Δὲ μ.π.ρετε ἀλλοτινὴ νὰ βῆθῃ σαφῆ, ἀνατρηγῖα, Ροῦνιὰ νὰ στέξῃ ὁ πῶλος μου και τοῦ καιροῦ ἢ γολῆ, Παρὰ ἢ ψυχή πού μ' ἔλλεινε τὸ χεῖλι ἔπου με εἴλα Για νὰ μου ἀνοίξῃ ἀγία ραυτη στὰ στήθια τὴν ἔμπληξ; Μὰ ἀκόμη ἀνέξει ἢ ἀπόη σου ἀνεγγῖχη ὀπ' τὰ βῆτα Κι' ἀν βολετο εἶναι ὁ ἔρωτας οἱ ἄρροπορο χημῶ Μὰ ἔου τῆς Ἄρως πίστου πῆς δὲν ὀ ἀόγει ἢ στράτα Σὲ γλή ορητ ἀπρηναιε και ἔκαρο χωρητομῶ. Νὰ τὴ δική μου δέρει τῆ και ἀποσταλάει ἢ ἀπάτη. Μῶο ἔπομῆσκει ἀδανάτη, μιὰ σκέψῃ ὀλιθερή Τὸ πῆς ποτὲ δὲ θὰ μῆς πῆξ ὀπο ἔίτο μο.σπά.τε. Στὰ λέγια μου ἄκου τῆ βλεσιὰ μου ἔβληπῃ πού οἱ καιροὶ ὄα κλαῖνε ὡσὰν τὸ μο ρολοῖ σὲ μνημοροισῶ κληδῆρι. ὄα ζῆλομε στοῦ χωρισμοῦ τῆν ματῆρ ἀγκαλιὰ, Κι' ὅταν ζῆται ἢ νύχτα σου πορηγοριῶς λυγῆρι Κι' ὅταν φερῶσαι ὀλοφρωτη τοῦ κορμισοῦ ἢ μιλιὰ ὄα λαχτορῆρῃς λέγοντας σὲ κείο, ὡμίε, σπατέρκα. Στὴ μνήμη του ἀνάξῃ ρυτη ὄα κλαίη στὴ λησῶνιὰ; Και ὅταν τὰ χέρια ἀγκαλιασῆ και ἀνι πρὸς τὴ μητῆρ και σπῖγγῃ σε και σὲ κλείει στὰ χεῖλια ἢ συμπονη ὀμοῦ σ' αὐτὸν πού ἢ λάτρικ του ὄα εὐλογοῦ: αἰῶνια Κι' σκέφου τὸν πού ἐπλήγασεν ἢ ἀγάπη σου ἢ πικρῆ. Ἦ κορασίδα ἢ ἔμωρη, ὄα μὸ ἀξῆ ἱστοριεμένη Σὲ με πού δὲ θὰ ξαναῖτῃς ὀμπρός σου, ἢ ὀλιθερή, Τότε ἢ κορίδα σου ὄς λαχτορῆ στὴ μνήμη ἔρωτωμένη. Τὸ ρῆμα ἢ παρτεράτι μου, τὸ κάθε πού ἀγοπῆ Κατέχει, μὰ τῆς μάστιγες κανῆνας δὲν ἐαράτει. Κρεμῶ τὴν πῆσα ἐλπίδα μου στὴ στράτα ἔπου ὄα πῆς Σὲ σταυρορῶμι ἀνεγγῖχτο τὸν ἔμοιο μου διαβάτη. Κάμε καιμῆς μου ἀνά ρημοσ και μῶο ἢ περιφάνειε Πῶ ἢ δύναμη τῆς ἀσειοτη σὲ ὄἀκερη τῆ γῆ Σὲ σίνα πῆφτε ὀλοφρητη ὄαν πικραμένη ἄραῖα, "Ὅπως ὀπο τὰ στήθια μου ἀφῆνε με ἢ ψυχή. Ἦ σκέψῃ ἀνήμερη κρατεῖ τῆς στῆλας μας τὸ ἔχῆρι —Τὰ λέγια μου εἶν' ἀνοφῆλα ὄαν ἔμοικε στὸ γυλιῶ— Τὸ ἔλλημα μας σάφρει τῆ μ' ἀπέαλί χαλιὰ ἢ. Ἦ το χαῖρε κῆζω, ἀλλεῖμονο, στὸ ἀγύριστο καλο. Χαῖρε, κῆλαῖ ὄ χωρητομῶς ὄαν ἄπορο ἀλαφρῆ Στο μίτερο σου ἀπομνηστικῶ μετὰ τὴν καρδιά τὴν ἄδειε. Παίρω τὴν πίστη ὄραῖμα, παρὰ τὸ χωρισμῶ Κῆλλιο σὲ πῆλα ταφῆρῆ και στ' ἄλωιτα σκατάδια.

(Μετῶφραση Σηῖμου Πασαγιάνη ἀπὸ τ' ἀγγλικο)

*) Σταλμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ στὴ λαῖδη Βυρον τὸν καιρὸ τοῦ χωρισμοῦ τους.

Γατρός.. Ἐκείνο πού σοῦ χρεῖζεται, Μανώλη, γιὰ νὰ γίνεις καλὰ εἶναι νὰ τρώεσθε σὸ ποῦλι καθήμερα, νὰ μὴ βγαίνει ἔξω τὴ νύχτα...

Μανώλης Καὶ πῶς τὰ ἐρῶ ποῦλιά, γιὰτὲ, ἔ δὲ βγαίνο νὴ νύχτα;